

Brandbrief Muziekeducatie

Aan het:

Ministerie van OC&W

Netwerk Muziek

Vereniging Nederlandse Gemeenten

Federatie Cultuur/Cultuurconnectie

LKCA

Den Haag 19 februari 2023

De Beroepsverenigingen Muziek maken zich steeds meer zorgen over het teruglopende aantal Nederlandse muziekstudenten aan de conservatoria en daaruit voortvloeiend het gebrek aan Nederlands sprekende muziekdocenten en uitvoerders.

Hierbij willen we aan de bel trekken over het gebrek aan goed opgeleide Nederlandstalige Muziekdocenten en behoorlijke banen in de buitenschoolse muziekeducatie waardoor er steeds minder kinderen toegang krijgen tot betaalbaar muziekonderwijs. Het appèl in het kort is: zorg voor een gedegen opleiding Docerend Musicus en voor meer banen in het buitenschoolse muziekonderwijs om de sector weer gezond te maken.

Muziekeducatie als basis van het Beroep Muziek

Sinds de jaren 10 wordt bijna nergens meer structureel (1 uur per week, 40 weken per jaar, 6-10 jaar lang) muziekles gegeven op de Nederlandse basis- en middelbare scholen. In diezelfde periode werden de meeste muziekscholen opgeheven. Muzieklessen (minstens 4 jaar lang wekelijks les en dagelijks studeren om een instrument of je stem en muzikaliteit te ontwikkelen) zijn inmiddels alleen maar bereikbaar voor ouders met een middel/hog inkomen. De meeste Nederlandse kinderen krijgen daardoor nauwelijks meer een muzikale opvoeding en daardoor komt er dus ook minder muzikaal talent boven drijven. Nog afgezien van het gemis aan cognitieve en sociale winst die muziek maken oplevert. Muziekdocenten kunnen bijna alleen nog maar aan de slag als ZZP'er (hopelijk voor het Fair pay tarief maar vaak ook niet), kunnen nauwelijks betaalbare ruimtes vinden om les te geven, en missen de inspirerende omgeving die de muziekschool vroeger was. Voor sommige instrumenten wordt het bovendien steeds lastiger om Nederlands sprekende docenten te vinden (zie verderop in dit stuk). Hierdoor droogt de 'humuslaag' van de sector steeds meer uit. Dit is een belangrijke oorzaak waarom er steeds minder Nederlands muzikalent naar de opleidingen doorstroomt. Dit wordt ook door de opleidingen als een grote handicap ervaren.

De beroepsopleiding

Het Opleidingsprofiel 2017 is het raamwerk waarop de conservatoria nu hun curriculum inrichten. In het profiel wordt gesteld dat het ambacht van musicus bestaat uit drie elementen: uitvoerend, scheppend en docerend. Het laatste element wordt daar verder niet in omschreven en krijgt in de opleidingen in veel gevallen niet de urgentie die het verdient. De focus ligt op het ontwikkelen van toptalent. Een carrière als muziekdocent (Buitenschoolse les op een instrument of zang ed.) wordt tijdens de opleiding vaak niet erkend als een betekenisvolle invulling van het vak muziek. Maar juist met inspirerende lessen maak je muziek bereikbaar voor iedereen en leg je een maatschappelijk basis voor de sector. Geïnspireerd, speels en effectief les kunnen geven moet de basis zijn van de opleiding tot musicus. Methodiek en didactiek van het instrument is standaard. Maar vooral ook verschillende pedagogische vaardigheden, om leerlingen later een brede algemene muzikale basis te kunnen geven, horen in het verplichte pakket van de bachelorfase. Nog afgezien van het feit dat je door inzicht in het lesgeven zelf ook beter gaat zingen/spelen. Met het geven van muziekles leer je je leerlingen niet alleen met plezier een instrument bespelen of zingen, maar geef je ook interesse in muziek als toehoorder door. Zonder muzieklessen ook geen publiek bij concerten. Het is van belang dat in het nieuwe beroeps/opleidingprofiel hier veel meer nadruk op komt te liggen.

De taal

In de jaren 80-90 werd op de conservatoria les gegeven in het Nederlands: muziektheorie, muziekgeschiedenis en de meeste ensemble-lessen. De meeste docenten spraken ook Nederlands in de wekelijkse les op het instrument. Tegenwoordig worden veel van die lessen op de meeste opleidingen in het Engels gegeven. Ook de lessen methodiek en didactiek. In groten getale komen buitenlandse studenten daarom nu naar Nederland om hun Bachelor en/of Master hier te doen. Dat komt ook door onze lage collegegelden. Omdat je als musicus nu eenmaal lang en veel moet studeren om tot een hoog niveau te komen, worden ook regelmatig afgestudeerde bachelors uit het buitenland hier toegelaten in het eerste jaar. Daardoor wordt de toelating van pril Nederlands talent verdrongen. Dit geldt voor bijna alle opleidingen. Uitzonderingen zijn de pop-opleidingen en de opleidingen Docent Muziek (schoolmuziek). Daar zit ook een financieel aspect aan: buitenlandse studenten leveren de opleidingen geld op. Veel van deze studenten gaan voor de financiering van hun studie muziekles geven in het Engels of hun eigen moedertaal. En ze vertrekken na hun studie naar het buitenland. Zie de tweede alinea.

Kortom: we zitten in een vicieuze cirkel. Nederlandse kinderen krijgen nauwelijks meer een muzikale opvoeding waardoor er steeds minder muzikaal talent wordt ontwikkeld. De opleidingen zien lesgeven te weinig als basis van de sector en focussen vooral op toptalent. Voor buitenlandse studenten zijn onze opleidingen goedkoop en heel toegankelijk. Ook dirigenten en werkzamen in het artistiek kader herkennen deze problematiek. Tot zover een inventarisering waarom er steeds minder Nederlandse studenten op de meeste van de conservatoria studeren.

De oplossingen

Het probleem vraagt om aanpak op meerdere vlakken. Als eerste: alle kinderen in Nederland krijgen weer de kans zich algemeen muzikaal te ontwikkelen door wekelijkse muziekles op school door een gespecialiseerde muziekvakdocent (Docent Muziek). Want daarmee leg je een basis waar een muziekdocent op kan verder bouwen. Dit wordt weer standaard opgenomen in het onderwijsprogramma van de basis- en middelbare school. Ten tweede: gemeenten investeren in het buitenschoolse muziekonderwijs door betaalbare ruimtes ter beschikking te stellen, en de Docerende Musici (fluit/gitaar/zang enz.) die dat willen een vaste baan aan te bieden binnen een efficiënt georganiseerde muzikale school. De propositie 'Samen cultuur borgen' van VNG is daar een goede basis voor. Als laatste zullen de opleidingen in samenspraak met het docerende deel van het beroepsveld meer gewicht moeten leggen op het opleiden van – Nederlands sprekende – muziekdocenten door dit deel van het ambacht op te waarderen. Daar zal in het nieuwe Beroepsprofiel veel meer nadruk op moeten komen te liggen. Niet uitsluitend focussen op de toptuitvoerders maar juist ook op de basis want de muziekdocenten zijn de basis van ons muziekstelsel.

Zonder goede muziekdocenten geen publiek en geen toptalent.

Oproep

Laten we als beroepsveld, opleidingen en overheden daarover met elkaar in gesprek gaan om oplossingen vorm te geven. Want dan zal er weer meer Nederlands talent een kans krijgen op de opleidingen en de beroepspraktijk. En zullen de zalen meer en diverser publiek trekken. Beroepsverenigingen Muziek biedt zich hierbij nadrukkelijk als gesprekspartner aan. We kijken uit naar een uitnodiging.

Beroepsverenigingen Muziek

<https://www.beroepsverenigingenmuziek.nl>

contact@beroepsverenigingenmuziek.nl

T: 0641 697055

Willemijn van Gent (Zangdocent; voorzitter BvM; dit stuk is in de loop van twee weken tot stand gekomen met input van vele betrokkenen uit het beroepsveld, waaronder verschillende ondertekenaars).

Mede ondertekend door:

Dieke de Jong (Voorzitter European Guitar Teachers Association - EGTA)

Wilmar de Visser (1e solo-contrabassist RFO)
Marijn Ouwehand (PvdA-raadslid Enschede en jazz zanger)
Karin Boelhouwer (Belangenbehartiger Kunsteducatie & Muziek Kunstenbond)
Wilco van Wee (Docent gitaar)
Mark Gerrits (Coördinator cultuurnetwerk GroenLinks-PvdA)
Simon Lutz (Docent aan het Muziekpakhuis, politicus GroenLinks)
Michaël Nieuwenhuizen (Advies, bestuur, toezicht in de klassieke muzieksector)
Marc Wielart (Pianist/pianodocent VAK Delft)
A. van de Craats namens FASO (Federatie van Amateur Symfonie- en Strijkorkesten)
Ali Groen (Freelance dirigent, v.m. docent hobo Koninklijk Conservatorium)
Frank Anapool (Trompetist/docent trompet)
Pauline Oostenrijk (Hoboïst/docent hobo Prins Claus Conservatorium)
Marie-Cécile de Wit (Fluitist Het Balletorkest)
Marije Slot-Bulut (Hoboïst/docent hobo)
Sander Sittig (Pianist/docent piano Codarts)
Sidonie Riha (Violist/instrumentaalpedagoog en directeur van Stichting Kamermuziek Ateliers Nederland)
Josien van der Tweel (Blokfluitist/docent blokfluit)
Karin de Jong (Docent fluit o.a. Basis voor jonge blazers Koninklijk Conservatorium)
Esther den Boer (Violdocent/musicus coach)
Albert Dam (Docent muziek Meander College, dirigent Vuurvogel Jeugdorkest)
Henry Kelder (Hoofdvakdocent piano en kerndocent Utrechts Conservatorium)
Tineke van Geuns (Dwarsfluit docent/ zang docent)
Lex Blankestijn (Dirigent Hofstands Jeugdorkest)
Rob Rosier (v.m. Directeur RKBS de Vuurvlinder)
Arjan Muller (Docent trompet & coördinator Onderschoolse CultuurEducatie in Breda)
Rolf Buijs (Dirigent Amersfoorts Jeugd Orkest AJO)
Brechtje Roos (Muziekverteller, muziekpedagoog en blokfluitist)
Ella Huisman (Namens het Nederlands Hoornisten Genootschap)
Ineke Vlogtman (Zangeres/zangdocent o.a. ArtEZ Opleiding Docent Muziek)
Ebo Reitsma (Docent muziek)
Tom Peeters (Producer klassieke muziek)
Mariette Landheer (Celliste en cellodocente Dums en Platform C Amstelveen)
Kees Hulsmann (Violist, v.m. docent viool Koninklijk Conservatorium)
Greet van der Zweep (Namens FagotNetwerk)
Henriette Feith (Zangeres)
Coen Wolfgram (Klarinetdocent en projectleider kunsteducatie KOO)
Frank Hermans (Zanger, docent zang Factorium)
Renke Engelkens (Amateur musicus)
Gerhart Drijvers (o.a. dirigent Goois Jeugdorkest, freelance hoornist)
David van Ooijen (Docent gitaar CKC Zoetermeer)
Carolien van Tol (Zangeres/zangdocent)
Kim Roosendaal (Docent viool)
Edward Berden (Dirigent div. amateurkoren)
Fransje Rijken (Amateur hoornist)
Mirjam Teepe (Fluitiste /fluitdocent Haagse Muziekcentrale)
Fleurine Verloop (Jazz zangeres, voorzitter BiMPro)
Aisling Casey (Hoboplatform)
Marieke van der Horst (Voorzitter Nederlands Fluitgenootschap)
Ciska Mertens (Voorzitter Nederlands Luitvereniging)
Peter Leerdam (Namens ESTA)

December 2023